

ISSN 1999-4214 (print)

ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN
HUMANITIES
INSTITUTE

№2/2025

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2025

Бас редактор **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD)

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Аасланд Е.	философия докторы (PhD), профессор
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Каранфил Г.	философия докторы (PhD), профессор, Комрат мемлекеттік университеті, Кишинев, Молдова
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Олдфилд А.	Философия докторы (PhD), профессор, Каролина Университеті Каролина, АҚШ
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	философия докторы (PhD), профессор, Токат Газиосманпаша университеті, Токат, Түркия

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.
Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Басуға 27.06.2025 ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Аасланд Е.	доктор философии (PhD), профессор
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Каранфил Г.	доктор философии (PhD), профессор, Комратский государственный университет, Кишинев, Молдова
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курысжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Олдфилд А.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Каролины Каролина, США
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Токат Газиосманпаша, Токат, Турция

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Подписано в печать 27.06.2025 ж. Формат 60*84 1\8. Бум. Типогр.
Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

©Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**
Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute
Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**
Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute

Editorial Board

Aimuhambet Zh.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Aktayeva K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
Absadyk A.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Aasland E.	
Bredikhin S.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
Гайнуллина Ф.А.	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
Yermekova T.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
Yesirkepova K.K.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Zhusipov N.K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
Karanfil G.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Komrat Devlet Univerditesi, Kishinev, Moldova
Kurbanova M.M.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
Kamzabekuly D.	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Kuryszhana L.A.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
Oner M.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
Oldfield A.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Coastal Carolina University Carolina, USA
Pimenova M.V.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
Seifullina F.S.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF
Senmez O.F.	(PhD), Professor, Tokat Gaziosmanpasa University, Tokat, Turkey

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev
Tel/Fax: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 27.06.2025 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ – CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

АБЖАМАЛОВА Ж.Е. САҒИДОЛДА Г.	Қазақ және өзбек тілдеріндегі заттық-тұрмыстық лексиканың семантикалық салыстырмалы талдауы	7
АХМЕТОВА Б.З., ТЛЕУЛЕСОВА А.Ш., ЖАЕВА Р.Р.	Производные имена как отражение языкового сознания в высказываниях на территории северного Казахстана	14
АХТАЕВА Н., СҮЛЕЙМЕНОВА Ә., САРЫБАЕВА Б.	Контекстік синоним парадигмасы	22
ӘДІЛОВ М.Е., ЕКИЖИМ., ЖИЕМБАЙ Б.С.	Алакөл атауының этимологиясы: жаңаша көзқарастар мен топонимдік талдау аспектілері	31
БАТЫРБЕКОВА К.А., АЛИМБАЕВ М.Е., МЕДЕТБЕКОВА Н.Н.	Lexico-semantic character of somatic names occurring in the written monument «Baytaratu'l-Vazih»	42
ИСЛАМА., БЕІСЕБАҢҒАА. САРЕКЕНОВА Қ.Қ., ОСЕРОВ Б.М.	Comparative analysis of political and diplomatic discourse М. Жұмабаевтың «Педагогика» еңбегі және терминология мәселесі	51 60
ПАШАН Д.М., ХАБИЕВА А.А., ЕЛУБАЙ Ә.М.	«Нарғыз» антропонимінің семантикасы, орфографиялық нормасы және қолданылу жиілігі	67
ТӨКЕНҚЫЗЫ Г., ОМАРОВА С.Қ., КАДИРХАН А.К.	Қазіргі телебағдарламалар тілі (қазақ тілі ұлттық корпусының кіші корпустары негізінде)	78

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АНАНЬЕВА С.В., ИБРАЕВА Ж.Б., ЖУМСАКБАЕВ А.Т.	Динамические и статические мотивы в повествовательной структуре романа Ильяс Есенберлина «Влюбленные»	91
ЖӨЛЕЛОВА М.С., АРСЛАН М.	Қалқаман Сарин поэзиясындағы ауылға сағыныш: поэзиядағы көркемдік өрнектер («Арқаттағы біздің үй» өлеңінің негізінде)	102
КАЖЫТАЙ Б.К.	Асқар Алтайдың «Туажат» романындағы оксюморондық бейнелеу тәсілі	111
ҚАДЫЛ Т.	Мағаз Разданұлы поэзиясындағы философиялық тереңдік	120

НҰРМАХАНОВА М.Қ., МҰСАЛЫ Л.Ж., СОВЕТОВА З.С.	Белгілі сыншы Қалжан Нұрмахановтың бағалауындағы қазақ-украин әдеби байланыстары	131
СЕРАЛИМОВА С.А., БЕЙСЕНОВА Ж.С	Культурные коды в художественном переводе	140
ТЛЕУБЕКОВА Б.Т., ИБРАЕВА А.Д., ҚИАРЫСТАНОВА Г.Қ.	Көркемдік әдістің әдеби ағымдары мен бағыттары	151

**ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И
ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE**

ИСЕНОВА Ф.К., КАУДЫРОВА А.О., ДҮКЕМБАЙ Г.Н.	Роль рефлексии в формировании языковой личности студентов	162
ЖУМАДИЛОВА М.Н. БЕРКЕНОВА Р.А.	Өзге тілді студенттердің жазу дағдысын қалыптастырудың линводидактикалық әдістеме негіздері	173

*Д.М. ПАШАН¹ А.А. ХАБИЕВА² Ә.М. ЕЛУБАЙ³

Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, Алматы, Қазақстан^{1,2}
Азаматтық авиация академиясы, Алматы, Қазақстан³
(e-mail: pashan_dan@mail.ru¹, a.a.khabiyeva@bk.ru², smailova_ase@mail.ru³)

*«НАРҒЫЗ» АНТРОПОНИМИНІҢ СЕМАНТИКАСЫ, ОРФОГРАФИЯЛЫҚ НОРМАСЫ ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫЛУ ЖИІЛІГІ

Аңдатпа. Бұл мақалада «Нарғыз» есімінің мағынасы, оның шығу тарихы мен жазылу нормасы, сондай-ақ Қазақстанда қойылу жиілігі зерттелген. Қазақ тіліндегі «Нарғыз» атауы өсімдіктер дүниесіне қатысты атаулар тобына жатады және оның негізінде нарғызгүл (георгин) гүлінің атауы жатыр. Мақалада есімнің шығу тарихы мен мағынасына қатысты бірнеше болжам ұсынылады, оның ішінде жаутершілік замандағы батыр қыздардың бейнесімен байланыстыру, сондай-ақ парсы тілінен енген «наргис» гүлінің атауына байланысты нұсқалар бар. Орфографиялық тұрғыда, есімнің жазылу нормасы қазақ тілінің үндестік заңы мен тарихи тілдік жазылым дәстүрлеріне сәйкес келеді. Сонымен қатар, Қазақстандағы статистика бойынша «Нарғыз» есімі негізінен 10 мен 30 жас аралығындағы қыздар арасында кең таралғаны анықталды. Қазіргі уақытта есімнің жиілігі 28 жасқа дейінгі кезеңде айтарлықтай жоғары болып, соңғы жылдары төмендегенін байқауға болады. Зерттеу нәтижелері «Нарғыз» есімінің мағыналық және тілдік аспектілерін айқындап, есімнің қойылу жиілігі бойынша динамикасын көрсетеді. Мақалада қазақ тіліндегі есімдер қойылу дәстүрі мен орфографиялық нормалардың сақталуы да қарастырылған. Әсіресе, ұлттық ономастика мен есімдер тарихындағы заңдылықтар маңызды орын алады. Бұл зерттеу арқылы қазақтың есім қою дәстүрлерінің өзгерісі мен қазіргі заман талаптарына сай жаңаруы туралы ойлар көрсетіледі. Есімдердің тарихи мәні мен олардың тілдік ерекшеліктері халық мәдениетіндегі маңызды бір бөлік болып табылады.

Түйін сөздер: Нарғыз, есімдер, орфография, қойылу жиілігі, ономастика.

Кіріспе. Қазақ мәдениетінде есімдердің мағынасы мен тарихы ерекше маңызды орын алады. Әрбір есім оның иесіне ғана тән бірегей сипаттарды, құндылықтарды және мәдени мұраны білдіреді. Балаға есім қоюда көп ойланып, жақсы есімді таңдап, ақылдаса қойып жатады. Қазақ қоғамында есімдер көбінесе табиғатпен, тарихи тұлғалармен және батырлық дәстүрлермен байланысқан. Бұл зерттеу еңбегімізде «Нарғыз» есімінің мағынасы, тарихы, орфографиялық нормасы және оның қойылу жиілігі қарастырсақ деп мақсат қойдық.

Есімдер қазақ халқының тарихи-мәдени мұрасының бір бөлігі ретінде бірнеше ғасырлар бойы қалыптасқан. «Нарғыз» есімінің шығу тегі және оны қолдану дәстүрі де осы тұрғыда зерттеуді талап етеді. Мақалада «Нарғыз» есімінің шығу тарихына қатысты бірнеше болжамдар ұсынып отырмыз. Мысалы, «Нарғыз» атауы қазақ тіліндегі өсімдіктер дүниесіне қатысты есімдер қатарына жатады деген пікір қалыптасқаны анық. Бірақ біз осы

*Мақала ҚР ҒЖБМ Ғылым комитеті қаржыландыратын ЖТН BR20280984 «Қазақ тілінің жаңғыру әлеуеті: жаңартпалар <лат.innovation>, үрдістер мен үдерістер» атты бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру жобасы аясында жарық көрді.

зерттеуіміз арқылы оның шығу тарихы мен қолданылу үрдісіне қатысты көптеген қызықты аспектілерді қамтитын тұжырымдарды алға тартқымыз келеді. Сонымен қатар, оның қазақ тіліндегі жазылу нормалары мен қазіргі таңдағы орфографиялық ерекшеліктері туралы да пікірлер айтылған.

Әдістеме және зерттеу әдістері. Бұл зерттеу еңбегімізде «Нарғыз» есімінің семантикасы, тарихи-мәдени аспектілері және орфографиялық жазылу нормалары, қолданыс жиілігі кешенді түрде қарастырылды. Зерттеу барысында сапалық және сандық әдістерді қолдандық.

Тарихи-компоративтік әдіс, дереккөздерге мәтіндік талдау (контент-талдау) тәсілдері негізінде сапалық әдістер қолданылды. Статистикалық мәліметтерді өңдеу мен интерпретациялау тәсілдері арқылы сандық әдістерді қолдандық.

Зерттеуімізге база ретінде ғылыми зерттеу жұмыстарының, сөздіктер мен энциклопедиялардың мәліметтері, сондай-ақ статистикалық деректер мен болжамдар қолданылды. Статистикалық мәліметтер Қазақстан Республикасы Ұлттық статистика бюросынан алынды, ол мәліметтер арқылы «Нарғыз» есімінің қойылу жиілігі мен қойылудағы жас ерекшеліктері талданды. Сондай-ақ, тілдік және тарихи тұрғыдан «Нарғыз» есімінің шығу тегі мен қолданылу динамикасы қарастырылды. Жинақталған мәліметтер жүйеленіп, интерпретациялау арқылы «Нарғыз» есімінің тілдік табиғаты мен қоғамдағы қолданыс үлгісі туралы қорытынды тұжырымдар жасалды.

Талқылау мен бақылау. Қазақ тілінде «нарғыз» атауы әйел адамның есімі ретінде қолданылатын базалық есімдердің бірі. Ономас-ғалым Телғожа Жанұзақ қазақ тіліндегі кісі аттарын қойылу ерекшеліктеріне, сипатына қарай он үш топқа бөліп қарастырады. Солардың бірі «Өсімдіктер дүниесіне байланысты есімдер» деп топталған. Осы топта «Қызғалдақ, Қырмызы» сынды қыз есімдері берілген [1]. Гүл атауларынан қойылған әйел есімдерінің қатарында Нарғыз есімін кездестірмедік.

Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі құрастырған кісі есімдерінің сөздігінде де «Нарғыз» есімі берілген. Сөздіктің 219-бетінде «Нарғыз/Нарқыз/Наргиз // Nargyz/Narqyz / Nargiz» [2] деп жазылу нормативі көрсетілген.

Сәбит Мұқановтың «Аққан жұлдыз» романының басты кейіпкерінің бірінің аты – Нарғыз. Мысал ретінде айта кетсек: Негізі Қожық үйінің, әсіресе *Нарғыздың* қайғысына арналғанмен, бұл күйдің мазмұны, қазақ елінің сол тұста басына түскен ауыртпалықты баяндайды (С.Мұқанов, Аққан жұлдыз) [3].

Ал енді осы Нарғыз есімі қайдан шықты, не себептен әйел адамға қойылған дегенді анықтап көрелік.

Қазақ әдеби тілінің сөздігінде: Нарғызгүл з а т. ө с. <лат. dahlia>. Күрделігүлділер тұқымдасына жататын баданалы, көпжылдық шөптесін өсімдіктер. Нарғызгүл – жарық пен жылу сүйетін өсімдік, сондықтан да олар үшін күн түсетін, солтүстік желінен қағаберіс жерлерді, ең дұрысы – құрылыстар мен ағаштардың оңтүстік бетіне жақын тұстарды таңдап алу керек (Шаңырақ энци.)» деген ақпарат берілген [4].

Ал «Уикипедия» қазақша ашық энциклопедиясында берілген ақпарат былайша: Нарғызгүл, георгин (лат. Dahlia) – астралылар тұқымдасына жататын баданалы, көп жылдық шөптесін өсімдіктер. Оңтүстік Америкада өсетін 15 түрі белгілі. Қазақстанда қолдан өсіріледі. Нарғызгүлдің гүлі себет секілді, мол гүлдейтін өсімдік. Гүлдерінің көлемі үлкен, бойы биік болғандықтан, көбіне оны гүлзардың ортасына егеді. Нарғызгүлді қырқып алып, суға салып қойса, оншақты күнге дейін өңін жоғалтпайды. Осы ерекшелігіне орай оны гүлдестелер жасауға қолданады [5].

Б.Қ. Қалиевтің сөздігінде: нарғызгүл [георгин, георгина] – күрделігүлділер тұқымдасына жататын, баданалы мәдени (қолдан өсірілетін) гүл екендігі айтылған. Сөйлеу тілінде нарғызгүл демей, нарғыз деп атайтындығы да беріледі [6].

НАРҒЫЗ сөйл. Нарғызгүл. Тоғайға түсіп, раушан, қалампыр немесе *нарғыз* бен сиреньнен бірдеме қосса, гүлшоғыры, құлпырып кетеді (К. Баялиев, Нөсер), яғни Нарғыз атауы «нарғызгүл» гүл атауынан қалыптасқан, сөйлеу нормасы бойынша «гүл» компоненті

қысқарып, тек қана «Нарғыз» түрінде қазақ тілінде қолданылатын, қызбалаға қойылатын есім деп болжам жасаймыз.

Тіл тарихының маманы Г. Мамырбек «Нарғыз» есімінің мағынасына қатысты екі түрлі болжам айтады:

1) Жаугершілік заманда, елдік намыс сынға түскен кезде намысты қолдан бермеген, нар тұлғалы батыр қыздарды *Нарқыз* деп атау дәстүрі болған. Нарғыз соның фонетикалық нұсқасы болуы мүмкін;

2) Қазақ ауыз әдебиетінің ғашықтық жырларында поэтикалық мәндегі «ғашық адамның әдемі көзі, сүйген жанның мөлдіреген көзі» және «хош иісті өсімдік» деген ұғымды білдіретін парсы тілінің *нарғис* сөзі актив қолданыста болды. Көзге қатысты қолданыс қазақ тілінде *наркес көз* деп аталса, гүлге қатысты қолданысы *Нарғиз* деген кісі есімін қалыптастырды. Кейіннен Нарғиздің қазақша дыбысталымынан Нарғыз нұсқасы пайда болуы мүмкін.

Нәтижелер. Қазақ халқында Нарғыз есімінің қызбалаға қойылуына негіз болатын себептерді айттық. Берілген мәліметтерге қарап, төменде Нар+қыз есіміне қатысты бірнеше болжамдарды көрсетсек болады.

Біріншісі, нар сынды батыр қыз болсын деген оймен, батыр қыздарға қарата Нарқыз есімі қойылған.

Екіншісі парсыдан енген «нарғис» сөзі негізге алынған, ол «хош иісті өсімдік, хош иісті гүл» деген мағынаны білдіреді.

Үшіншісі, нарғызгүл [георгин, георгина] – күрделігүлділер тұқымдасына жататын, мәдени (қолдан өсірілетін) гүл екендігі, осының негізінде қыз есіміне қарата айтылды деген пікірдің қалыптасуы.

Жалпы қазақ халқы көшпелі тұрмыс-тіршілік кешкен, жылдың төрт мезгілінде төрт түрлі орында отырған, көшпелі халық екендігі анық. Халқымызда дәнді дақылдарды өсіру мәдениеті қалыптасқан болса да, өз ауласында гүл өсіру мәдениеті 20 ғасырдан бастап белең алғаны белгілі. Бұған дейін қыздарын алқызыл дала гүлдеріне теңеп, жырға қосып, қыздарына Жауқазын, Қызғалдақ, Қырмызы, Лалагүл деп есім қойғаны белгілі.

Қызбалаға ат қоюда белгілі бір мінез-құлық ерекшеліктерін меңзеу, есімдер арқылы әлеуметтік-мәдени үлгілерді бекіту дәстүрі дүниежүзінің көптеген халықтарында кездеседі. А. Смит өз еңбегінде [7, 167] есімнің адамның жеке басына әсерін оның мәдени контекстімен байланыстырады, қазақ қоғамында бұл тенденция өте айқын байқалады. Сәйкесінше, ұлттық дүниетаным аясындағы «Нарғыз» есімі қызбаланың бойында рухани күш-қуат, қайрат, өмірге бейімділік танытумен астасып жатады.

Ғалым Б. Қалиевтің сөздігінде, уикипедия ақпараттарында «нарғызгүлдің» қолдан өсірілетін мәдени гүл екендігі нақты айтылған, яғни халықаралық [георгин, георгина] атауына аударма ретінде «нарғызгүлді» алғанын байқаймыз.

Енді Нарғыз есімінің орфографиялық жазылу нормасына келсек, дұрысы – Нарғыз. Ономаст-ғалым Б. Әбуәлі «Бірізділік, тұтастық, үндестік секілді ұғымдар бар, ол ұлттың тілінен бастап ... маңызды кеңістікті қамтиды. Қазіргі кісі есімдері де осы құндылықтарға мұқтаж. Тарихи болмысын сақтап қалу үшін, жазуда осыған дейін қалыптасқан табиғи болмысы ескерілуі тиіс. Солардың бірі қ дыбысының жазылуына байланысты. Кейде ұяңданып ғ болып айтылады. Айғаным, Телғожа, Қарағыз секілді есімдердің байырғы қолданысы бойынша қалыптасқан нормасы бұзылып, үндестік заңы ескерілмей, қазіргі кезде ғ орнына қ жазуды әдет қылып жүрміз. Бұл қазақ есімдерінің тарихи нормасына қайшы екені белгілі. Тарихи есім Айғанымды Айханым деп жазсақ, тура сол тұлға болмайды, өйткені осы нормаға сол адамның бейнесі орныққан. Егер кісі есімдерінің емле-ережесінде осы мәселе ескерілмесе, талай есімдеріміздің тарихи болмысынан айрылатыны анық» деген ойын айтады.

Осындай үндестік заңын бұзып, міңгесіп жүрген есімдерді біріздендіру аса қажет» деген ойдамыз. Әрине, соңғы кезде кірме есімдерді түпнұсқа тілде жазылу нормасы бойынша, біріккен есімдерді түбірлерді сақтай отырып жазуды талап етуші азаматтар да

бар. Қазақ тілінде «қара – ғара, қожа – ғожа, құл – ғұл, қыз – ғыз» қосымшаларына қатысты ереже де бар. Қатаң нұсқалары бірінші және екінші сыңарларда бірдей қолданылса, ұяңдар жеке тұрып және есімнің бірінші сыңары ретінде қолданыла алмайды. Бірінші, кейінгі сыңарларда, қатаңдар мен ұяң здан кейін қара, қожа, құл, қыз: Есқара, Баққожа, Айтқұл, Аққыз т.б.; үнді, ұяң және дауыстылардан кейін ғара, ғожа, ғұл, ғыз: Жанғара, Жанғожа, Смағұл, Жұмағұл, Айғыз, Қарағыз, Нарғыз т.б. болып жазылады.

Антропонимдік қорда өзіндік орны бар дәстүрлі қазақ есімдерінің қатарында тұратын Ағназар, Балғожа, Айғаным, Байғозы, Ергөбек, Нұрғожа т.б. айтылуы мен жазылуы бірдейлесіп, қалыптанған есімдер. Егер құрамындағы осы үндестікті қазіргі кезде өзгертіп, түбір сақтап жазатын болсақ, аталған тарихи тұлғалардың есімі өзінің қалыбынан ауытқып кетер еді. Демек, кісі есімдері жалпы есімдік мағынасымен салыстырып қарағанда өзіндік ерекшелігі бар құрылым болып табылады. Дегенмен, қазіргі кезде осы есімдердің дәстүрлі нұсқаларын өзгертіп, Бірханым, Нұрханым, Нарқыз, Нұрқали, Омарқазы, Нұрқожа т.б. секілді үнді «р»дан кейін ұяңдануы тиіс үндестікті бұзып жазып жүргендер бар. Бұлайша қалыптасып қалған дәстүрлі құрылымды бұлдірер болсақ, есімдердің жазылуындағы ғана емес, жалпы қолданылуындағы бірізділікті әлсіретеміз. Қазақ есімі деген ұғым аясына топтасатын лексикалық бірліктердің тұтастығы сақталуы қиынға айналады деп шырылдап жазып жүрген ғалымдар да бар [8].

ҚР МСМ Тіл саясаты комитеті Ш. Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығы мен ҚР БЖҒМ Ғылым комитеті А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтымен бірлесе әзірлеген «Қазақстан азаматтары аты-жөндерінің латынграфикалы әліпби негізінде жазылу ережелері» [9] атты нұсқаулығының §11 параграфында «Біріккен тұлғалы кісі есімдерінің алдыңғы сыңары дауыстыға және ұяң, үнді дауыссыздарға аяқталғанда, келесі сыңардың басындағы к, қ, (к, қ) дыбыстары айтылуы бойынша, кірігіп, ұяң ғ, г (g, ğ) әріптерімен жазылады» деп, әйел есімдерінің құрамында «Нарғыз (Наргиз) Nargyz (Nargiz)» есімдері бар екендігі нақты көрсетілген.

Енді кезекте, Нарғыз есімінің ҚР аумағында кездесу мен қойылу жиілігіне тоқталалық. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының <https://stat.gov.kz> сайты арқылы «Нарғыз» есімінің қойылу жиілігіне анализ жасадық [10]. Жалпы Қазақстан Республикасында «Нарғыз» есімді 355 әйел адам бар екен. Сондай-ақ 355 есім әйел адамдарға тиесілі (1-сурет) болғандықтан, бұл ер адамдарға қойылмайтын есім (2 сурет) деп нақты айта аламыз.

Мен сияқты неше адам бар?

 Нарғыз	 0
 Әйел	 Қазақтар
Тіркелген өңірінің мекенжайы	
 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	 Аудан
Тазарту Көрсету	

Нәтижелері:

0 адам.

Сіз сияқты - 0 адам

355 адам.

Қазақстан бойынша Сізбен аттас барлығы 355 адам тіркелген

Сурет 1 – Нарғыз есімінің әйел адамдарға қойылу статистикасы

Мен сияқты неше адам бар?

 Нарғыз	 0
 Ер	 Қазақтар
Тіркелген өңірінің мекенжайы	
 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	 Аудан
Тазарту Көрсету	

Нәтижелері:

0 адам.

Сіз сияқты - 0 адам

355 адам.

Қазақстан бойынша Сізбен аттас барлығы 355 адам тіркелген

Сурет 2 – Нарғыз есімінің ер адамдарға қойылу статистикасы (0)

Ал енді Нарғыз есімінің 30 жасқа дейінгі әйел адамдарға қойылу жиілігіне қаралық.

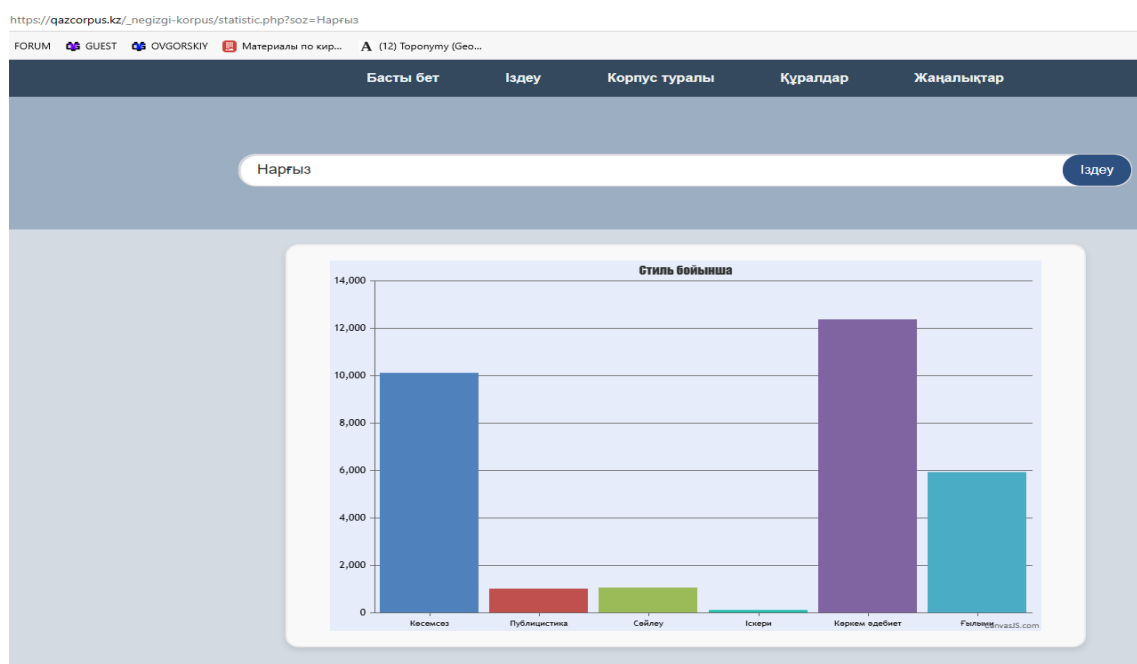
1 жаста – 5 қызбала	21 жаста – 8 қызбала
2 жаста – 2 қызбала	22 жаста – 11 қызбала
3 жаста – 4 қызбала	23 жаста – 10 қызбала
4 жаста – 8 қызбала	24 жаста – 13 қызбала
5 жаста – 3 қызбала	25 жаста – 13 қызбала
6 жаста – 7 қызбала	26 жаста – 14 қызбала
7 жаста – 6 қызбала	27 жаста – 16 қызбала
8 жаста – 7 қызбала	28 жаста – 28 қызбала
9 жаста – 7 қызбала	29 жаста – 9 қызбала
10 жаста – 6 қызбала (55 адам)	30 жаста – 1 қызбала (110 адам)
11 жаста – 16 қызбала	31 – 6 адам
12 жаста – 14 қызбала	32 – 8 адам
13 жаста – 10 қызбала	33 – 1 адам
14 жаста – 10 қызбала	34 – 0 адам
15 жаста – 5 қызбала	35 – 0 адам
16 жаста – 23 қызбала	36 – 0 адам
17 жаста – 20 қызбала	37 – 0 адам
18 жаста – 26 қызбала	38 – 0 адам
19 жаста – 8 қызбала	39 – 1 адам
20 жаста – 13 қызбала (145 адам)	40 – 0 адам (16 адам)

Нарғыз есімі 40 жасқа дейінгі әйел адамдарда 326 рет кездеседі. 1 мен 10 жас аралығында 55 қызбалада, 11 мен 20 жас аралығында 145 қызбалада, 21 ден 30 ға дейін 110 қызбалада, 31 ден 40 қа дейін 16 адамда кездеседі. ҚР 355 кездесетін Нарғыз есімінің 326-сы 40 жасқа дейінгі әйел адамдарға тиесілі болса, қалған 29-ы 40 тан жоғары жасқа тиесілі екендігін көрдік. Динамикасын шығарсақ, 30 дейінгі жастағы қызбалалардың ішінде 28 жас пен 18 жаста ең жиі қойылған кезі екен, яғни 10 жылдан кейін есімнің қойылу жиілігі көтерілген. Жалпы алғанда, 10 жас пен 20 жас аралығындағы қыздар арасында жиі қойылған есім екенін байқадық (сурет 3).

Сурет 3 – Нарғыз есімінің қойылу жиілігінің диаграммасы

Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты әзірлеген Қазақ тілінің ұлттық корпусы (ҚТҰК) жүйесі сайтынан (<https://qazcorpus.kz/>) «Нарғыз» атауын іздеп көрдік [11]. Бұл корпус қазақ тілінің лексика-грамматикалық жүйесін толық қамтыған миллиондаған сөзқолданыстан тұратын электронды пішіндегі көлемді мәтіндер жинағы, қазақ тілі жайлы барлық мәліметті жинақтаушы «ақылды», мамандандырылған білім қоры саналады. Осы негізгі корпусының құрамында 16 ішкорпустар бар, олардың бірі «Ономастикалық ішкорпус». Ономастикалық ішкорпуста онимдердің мәдени-семантикасы берілген. Бұл корпусы жасауда әлемдік тәжірибелер негізге алынған [12]. Сонымен қатар корпуста мифонимдер мен теонимдердің де мәдени кодтардағы рөлі мен мәтіндік жиілігі қарастырылған. Бұл түрлі мәдени контекстердегі ойлау тәсілдерін түсінуге ықпал етеді [13]. ҚТҰК жалпы сөзқолданыс саны – 65 000 000. Осы сөзқолданыс арасынан Нарғыз атауы төмендегідей пайыздық мөлшерде стиль бойынша көрініс тапты (сурет 4)

Сурет 4 – Нарғыз атауының ҚТҰК жүйесінде кездесуі

Байқап отырсақ, іскери стильде атаудың кездесу жиілігі өте төмен, көркем әдебиетте кездесу жиілігіне қарап, ертеректе жиі қолданыста болған есім екендігін көреміз. Бұдан бөлек атаудың тақырып бойынша да кездесу жиілігін байқауға болады (сурет 5). Мәдени тақырыпта қолданылуы жоғары екенін көреміз.

The screenshot shows a web browser window with the URL https://qazcorpus.kz/_negizgi-korpus/statistic.php?soz=Narqyz. The page displays search results for the word "Narqyz".

Тақырып бойынша

Реттік нөмірі	Тематика	Сөз саны
1	ғылым (қоғамдық ғылымдар, жаратылыстану ғылымдары)	4
2	мәдениет	8

[Көбірек көру...](#)

Авторлар бойынша

Реттік нөмірі	Автор	Сөз саны
1	Меңдолла Нұрымұлы	2
2	Ғабит Мүсірепов	9
3	Оразымбетова Баян Баймағамбетовна, Ахметчина Толқын Аканғалиевна	4
4	Жанғабыл Қабақбаев	8

Сурет 5 – Нарғыз атауының тақырып бойынша кездесу көрсеткіші

Жалпы алғанда, қызбалаға есім таңдау ұлбалаға есім таңдаудан қиындау процесс. Себебі, қызбала сұлулықтың, әдеміліктің символы болғандықтан, оған барынша эстетикалық тұрғыдан әдемі есім таңдауға тырысады [14].

Нарғыз есімі де халықтық таным-түсінік аясында елеулі деп таңдалған есімдердің бірі деп танимыз.

Қорытынды. Жоғарыда айтылған ойларды қорыта келе, келесідей тұжырымдар жасаймыз.

«Нарғыз» есімінің шығу тарихы: «Нарғыз» атауы ұлттық мәдени құндылықтар мен антропонимдік дәстүр арасындағы лексика-семантикалық байланыстың жарқын мысалы болып табылады. Атаудың семантикалық өзегі «нар» ұғымынан бастау алады, ол әлемнің қазақ бейнесінде күшпен, батылдықпен, төзімділікпен және ішкі қадір-қасиетпен байланысты орын алуында. Осылайша «Нарғыз» атауы жеке идентификатор ғана емес, сонымен бірге әйелдік мықтылық пен рухани күштің идеализациясын көрсететін белгілі бір этномәдени идеологияның символы ретінде қызмет етеді. Бұл атау әртүрлі этнотарихи контекстерде тұрақты символдық мағынаға ие болуы мүмкін, бұл одан әрі социолінгвистикалық және этнолінгвистикалық зерттеулерге де тақырып бола алады.

«Нарғыз» атауы қазақтың «нар сияқты мықты, батыр, қиындыққа төзімді, қайсар қызы» деген түсінігінен туындаған атау деп нақты айта аламыз. Яғни, есімнің негізгі мағынасы, күшті, батыл, айбатты, қайсар қызға қатысты болып отыр. Нарғыз сынды қалыптасқан Айғыз, Балғыз қыз есімдері бар.

Орфографиялық жазылуы: есімнің орфографиялық жазылуында қазақ тілінің үндестік заңы мен тарихи қалыптасқан тілдік нормалар сақталады. Лингвистикалық аспектіде атауды ресми құжаттарда тіркеу кезінде қазақ тілінің фонетикалық-графикалық нормаларын сақтау маңызды болып табылады. «Нарғыз» есімінің жазылуында «қ» таңбасының орнына «ғ» таңбасын қолдану қазақ тілінің жазу емле-ережелеріне, фонетикалық бейімделу принциптеріне сәйкес келеді. Бұл аспект орфографиялық нормалардың ауызша және жазбаша дәстүрдің эволюциясымен қалай әрекеттесетіндігін көрсетеді, сонымен қатар атаудың бірегейлігі мен мәдени сәйкестігін сақтайды. Орфографиялық жазылу нормасы – Нарғыз.

Қойылу жиілігі: Нарғыз есімінің қойылу жиілігіне келсек, Қазақстанда бұл есімнің жиі кездесетін жас топтары – 10 мен 30 жас аралығындағы қызбалалар мен әйелдер.

Есімнің динамикасына қарасақ, он сегіз және жиырма сегіз жастағы адамдарда жиі қойылатынынын байқап отырмыз. Осыны негізге ала отырып, Нарғыз есімінің тәуелсіздік алғаннан бергі жылдарда жиі қойылған есім екендігін байқаймыз. Ал соңғы жылдарда қойылу көрсеткішінің төмендеуін мына жағдаймен байланыстарамыз: мысалы, жаңа туылған нәрестелердің анасының орташа жасы 20 -30 жас аралығы деп алсақ, аналарына қойылған есімнің баласына қойылмайтыны сынды, анасында көп кездесетін есімнің балаларына қойылу жиілігі аз болатыны белгілі. Яғни, логикалық тұрғыдан жаңа туған балалардың ата-аналарының жасына байланысты қалыптасқан дәстүрлер мен есімдер жиілігі өзгеруі мүмкін деп айта аламыз.

Әдебиеттер

1. Жанұзақ Т. Қазақ ономастикасы. Бес томдық. – Т.2. – Нұр-Сұлтан: Халықаралық түркі академиясы, 2021. – 525 б.
2. Антропонимдік сөздік. Құрастырушылар: Жанұзақ Т., Оңғарбай Н., Бармешова Н., Тұрғынбаева Ж., Садырбаева З., Садық Д. – Алматы: А. Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, 2018. – 250 б.
3. Мұқанов С. Аққан жұлдыз // URL: <https://kitap.kz/book/aqqan-zhuldyz-1>.
4. Қазақ әдеби тілінің сөздігі. Он бес томдық. 11-том. / Құраст.: Манкеева Ж., Бизақов С., Жүнісбек Ә. және т.б. – Алматы: Дәуір, 2011. – 752 б.
5. Нарғызгүл гүлі туралы // URL: <https://kk.wikipedia.org/wiki>.
6. Қалиев Б.Қ. Өсімдік атауларының түсіндірме сөздігі. – Алматы: Сардар, 2012. – 503 б.
7. Smith D. The Cultural Foundations of Nations: Hierarchy, Covenant, and Republic by Anthony. – Oxford: Blackwell. – 2007. – 272 p.
8. Әбдуәлиұлы Б. Үндесуге міңгесу // Ономастикалық хабаршы. – 2019. – №2 (37). – Б. 27-34.
9. Қазақстан азаматтары аты-жөндерінің латынграфикалы әліпби негізінде жазылу ережелері // URL: https://drive.google.com/file/d/1xpEA05lO8myDElsMn_EQFze6ag0Hbyah/view.
10. Нарғыз есімінің статистикасы // URL: <https://stat.gov.kz/instruments/name/>.
11. Нарғыз атауы // Қазақ тілінің ұлттық корпусы. URL: https://qazcorpus.kz/_negizgikorpus/index1.php?soz=%D0%9D%D0%B0%D1%80%D2%93%D1%8B%D0%B7.
12. Рысберген Қ., Пашан Д., Рсалиева Н., Садырбаева З. Ономастикалық ішкорпусты жасау және әлемдік тәжірибе // Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. – 2022. – № 2(139). – Б. 8-19. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2022-139-2-8-19>.
13. Plegenova G., Rysbergen K., Zhanabekova A. Representativeness of Mythonyms and Theonyms in Language Corpora // International Journal of Society, Culture & Language. 12(1), 2024. – P. 374-395. DOI: <https://doi.org/10.22034/ijsc.2024.2017262.3288>.
14. Пашан Д.М. Қызбалаға қойылатын есімдер: заманауи ұстанымдар // Абай атындағы ҚазҰПУ Хабаршысы «Филология ғылымдары» сериясы. – 2025. – №1 (91). – Б. 20-30. DOI: <https://doi.org/10.51889/2959-5657.2025.91.1.003>.

Д.М. ПАШАН, А.А. ХАБИЕВА

Институт языкознания имени Ахмета Байтурсынова,

Алматы, Қазақстан

А.М. ЕЛУБАЙ

Академия гражданской авиации, Алматы, Қазақстан

СЕМАНТИКА АНТРОПОНИМА «НАРГЫЗ», ОРФОГРАФИЧЕСКИЕ НОРМЫ И ЧАСТОТА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

Аннотация. В данной статье исследуются значение, происхождение и нормы написания имени «Нарғыз», а также частота его использования в Казахстане. Имя «Нарғыз» относится к группе имен, связанных с растительным миром, и основано на названии цветка нарғызгул

(георгин). В статье предлагаются несколько гипотез о происхождении и значении имени, включая связь с воинственными девушками времен войны и версию, связанную с персидским словом «наргис» — названием цветка. Орфографически, норма написания имени соответствует закону гармонии звуков в казахском языке и историческим языковым традициям. Согласно статистике Казахстана, имя «Нарғыз» наиболее часто встречается среди женщин в возрасте от 10 до 30 лет. В настоящее время наблюдается значительное снижение частоты его использования, особенно среди девушек до 28 лет. Результаты исследования помогают выяснить смысловые и языковые аспекты имени «Нарғыз», а также его динамику по частоте использования. Статья также рассматривает традиции именования в казахском языке и соблюдение орфографических норм. Особенно важную роль играют закономерности в национальной ономастике и истории имен. Это исследование выражает мысли об изменении традиций именования и их адаптации к современным требованиям. Историческое значение имен и их языковые особенности являются важной частью народной культуры.

Ключевые слова: Нарғыз, имена, орфография, частотность употребления, ономастика.

D.M. PASHAN, A.A. KHABIYEVA
Akhmet Baitursynov Institute of Linguistics,
Almaty, Kazakhstan
A.M. YELUBAY
Civil aviation academy, Almaty, Kazakhstan

THE SEMANTICS OF THE ANTHROPONYM “NARGYZ”, ORTHOGRAPHIC NORMS, AND FREQUENCY OF USE

Annotation. This article explores the meaning, origin, and spelling norms of the name «Narǵız», as well as its frequency of use in Kazakhstan. The name «Narǵız» belongs to the group of names related to the plant world and is based on the name of the flower narǵızgul (dahlia). Several hypotheses about the origin and meaning of the name are proposed in the article, including a connection with warrior girls from the times of warfare and a version related to the Persian word «nargis», which means a flower. In terms of orthography, the spelling norm of the name aligns with the sound harmony law of the Kazakh language and historical language traditions. Additionally, according to statistics from Kazakhstan, the name «Narǵız» is most commonly found among women aged 10 to 30. Currently, there is a noticeable decrease in its frequency, especially among girls under 28. The research results clarify the semantic and linguistic aspects of the name «Narǵız» and show its frequency dynamics. The article also discusses the traditions of naming in the Kazakh language and adherence to spelling norms. The laws of national onomastics and the history of names play an important role. This study reflects thoughts on the changing traditions of naming and their adaptation to modern requirements. The historical meaning of names and their linguistic characteristics are an important part of national culture.

Keywords: Narǵız, names, orthography, frequency of use, onomastics.

References

1. Janūzaq T. Qazaq onomastikasy. Bes tomдық. – T.2. – Nūr-Sūltan. Halyqaralyq türkı akademiasy, 2021. – 525 b.
2. Antroponimдіk sözдіk. – Almaty: A.Baitürsynūly atyndaǵy Tıl bılımy instituty, 2018 – 250 bet. Qūrastyruşylar: T.Janūzaq, N.Öñǵarbai, N.Barmeşova, J.Türǵynbaeva, Z.Sadyrbaeva, D.Sadyq.
3. Mūqanov S. Aqqan jūldyz // URL: <https://kitap.kz/book/aqqan-zhuldyz-1>
4. Qazaq әдеби тілінің sözдігі. On bes tomдық. 11-tom. / Qūrast.: J.Mankeeva, S.Bizaqov, Ä.Jünisbek jāne t.b. – Almaty: Däuir, 2011. - 752 b.
5. Narǵyzgöl gülі turaly // URL: <https://kk.wikipedia.org/wiki>
6. Qaliev B. Q. Ösimdik ataularynyñ tüsindirme sözдігі. – Almaty: Sardar, 2012. – 503 b.

7. Smith D. The Cultural Foundations of Nations: Hierarchy, Covenant, and Republic by Anthony. – Oxford: Blackwell. – 2007. – 272 p.
8. Äbduäliüly B. Ündesuge mıñgesu // Onomastikalyq habarşy. – 2019. – №2 (37). – B. 27-34.
9. Qazaqstan azamattary aty-jönderiniñ latyngrafikaly älipbi negızinde jazylu erejeleri // URL: https://drive.google.com/file/d/1xpEA05lO8myDElsMn_EQFze6ag0Hbyah/view
10. Narğyz esiminiñ statistikasy // URL: <https://stat.gov.kz/instruments/name/>.
11. Narğyz atauly // Qazaq tiliniñ ülttyq korpusy. – URL: https://qazcorpus.kz/_negizgikorpus/index1.php?soz=%D0%9D%D0%B0%D1%80%D2%93%D1%8B%D0%B7.
12. Rysbergen Q., Paşan D., Rsalieva N., Sadyrbaeva Z. Onomastikalyq ıskorpusty jasau jäne älemdik täjiribe // L.N.Gumilev atyndağy EÜU Habarşysy. Filologia seriasy. – 2022. – № 2(139). – B. 8-19. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2022-139-2-8-19>.
13. Tlegenova G., Rysbergen K., Zhanabekova A. Representativeness of Mythonyms and Theonymsin Language Corpora // International Journal of Society, Culture & Language. 12(1), 2024. – P. 374-395. DOI: <https://doi.org/10.22034/ijsc.2024.2017262.3288>.
14. Paşan D.M. Qyzbalağa qoiylatyn esimder: zamanauı üstanymdar // Abai atyndağy QazÜPU Habarşysy «Filologia ғылымдары» seriasy, 2025. – №1 (91). – B. 20-30. DOI: <https://doi.org/10.51889/2959-5657.2025.91.1.003>.

Авторлар туралы мәлімет:

Пашан Дана Мұсабекқызы – филология ғылымдарының кандидаты, А. Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының ғылыми қызметкері, Алматы, Қазақстан.

Пашан Дана Мусабекқызы – кандидат филологических наук, научный сотрудник Института языкознания имени А. Байтұрсынұлы, Алматы, Казахстан.

Pashan Dana Musabekqyzy – Candidate of Philological Sciences, Researcher A.Baitursynuly Institute of Linguistics, Almaty, Kazakhstan.

Хабиева Алмагүл Алтайқызы – филология ғылымдарының кандидаты, А. Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының ғылыми қызметкері, Алматы, Қазақстан.

Хабиева Алмагуль Алтаевна – кандидат филологических наук, научный сотрудник Института языкознания имени А. Байтұрсынұлы, Алматы, Казахстан.

Khabyeva Almagul Altayevna – Candidate of Philological Sciences, Researcher A.Baitursynuly Institute of Linguistics, Almaty, Kazakhstan.

Елубай Әсем Мамешқызы – философия докторы (PhD), Азаматтық Авиация Академиясы, Алматы, Қазақстан.

Елубай Асем Мамешовна – доктор философии (PhD) Академии гражданской авиации, Алматы, Казахстан.

Yelubay Assem Mameshovna – Doctor of Philosophy (PhD), Civil aviation academy, Almaty, Kazakhstan.